

“นี่ถ้าเป็นเมื่อก่อน ไม่มีใครปล่อยให้ลูกหลานลงเล่นน้ำในห้วยหรงก เดี่ยวนี้ผ่านไประยะ 13 ปี ถึงน้ำจะดูใสสะอาดขึ้น แต่สารตะกั่วมันก็ยังทิ้งตะกอนฝังไว้ในดินเหมือนเดิมมันแหละ” คำร ศรีสุวรรณมาลา หนุมไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงปาร์แห่งหมู่บ้านคลิตี้ล่าง ต.ชะแล อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี บอกด้วยน้ำเสียงเคร่งขรึม

ลำห้วยอย่างเด็ดขาด

ปัจจุบัน แม่เหมืองแร่จะปิดตัวลงอย่างถาวรแล้ว โรงแต่งแร่หลงเหลือเพียงซากปรักหักพัง แต่ปัญหายังคงค้างคาไม่ได้รับการแก้ไขให้ลุล่วง ทั้งเรื่องการฟื้นฟูลำห้วยให้กลับมามีชีวิต และ การดูแลรักษาสุขภาพของผู้คนทั้งหมู่บ้าน

“ห้วยคลิตี้เหมือนหม้อข้าวหม้อแกง พวกเรามีชีวิตอยู่ได้เพราะลำห้วย แต่ทุกวันนี้กลับต้องซื้อผัก ซื้อปลาเขากิน ต้องรอให้รถกับข้าวจากตลาดเข้ามาขายในหมู่บ้าน หลายคนเลิกจับสัตว์น้ำ เลิกเก็บผักตามริมห้วยมาหลายปีแล้ว เขายังกลัวยังไม่ไว้วางใจ”

คำบอกเล่าของ **ประชา อรุณศรีสุวรรณ** หมู่ใหญ่ชาวคลิตี้ล่าง แม่สีหน้ายิ้มแย้ม แต่แวต่ายังแฝงไว้ด้วยความหมองเศร้า ครอบครัวของเขาต้องใช้บริการรถเร่ขายกับข้าวมานานกว่า 7 ปีแล้ว

“นึกแล้วเจ็บใจ จากที่มีกินอุดมสมบูรณ์ทั้งปีไม่เคยอด จะใช้เงินก็แค่ครั้งเดียว คือ ค่ารักษาพยาบาลยามเจ็บไข้ได้ป่วย แต่ตอนนี้เปลี่ยนแปลงไปเยอะ มีค่าใช้จ่ายเยอะกว่าเดิม ต้องดิ้นรนมากกว่าเก่า เป็นหนี้เป็นสินกันมากขึ้น อย่างพวกเราเสี่ยงควายกันด้วย ควายเป็นเหมือนเงินเก็บสะสมของพวกเรา ป่วยเมื่อไหร่ก็ขายควายเอาเงินมา แต่พอน้ำเบื่อนพิษควายตัวใหญ่ๆ ล้มตายเป็นฝูง ตายคาห้วย... หมดกันไม่มีอะไรเหลือ”

ขณะที่ลูกชาย **อวยชัย อรุณศรีสุวรรณ** ยอมรับว่า ถึงอย่างนั้นวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงก็หนีไปจากสายน้ำไม่พ้น แม้จะ

อินทชัย พากิชกุล

สุรพงษ์

กำธร

ได้ชื่อว่าสายน้ำแห่งความตาย แต่ชาวคลิตี้ล่างยังคงต้องพึ่งลำห้วยคลิตี้อยู่วันยังค่านั่นก็เพราะสองพ่อลูกเห็นตรงกันว่า พืชจากสารตะกั่วยังดีกว่าอดตาย

“ทุกคนส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพึ่งลำห้วยอยู่ เพราะน้ำประปามันขมมาบ้างไม่มาบ้าง บางทีไม่มีเงิน ก็ไปดำนน้ำหูกุง หาทอย ยิ่งปลามากินกันตาย มันไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่านี้แล้ว”

แม้ดูผิวเผินสีหน้าชาวบ้านแจ่มใสสดชื่นขึ้น มีเรี่ยวแรง มีกำลังใจในการดำรงชีวิต แต่ถึงกระนั้นด้วยพิษสารตะกั่วที่ยังคั่งค้างสะสมในร่างกายมาตลอดทั้งชีวิต บวกกับสถานการณ์ที่ยังไม่น่าไว้วางใจของลำห้วยคลิตี้ จึงทำให้ยังต้องทรมานกับอาการเจ็บไข้ได้ป่วยกระเสาะกระแสะเรื่อยมา

สมชาย ทองผาภูมิบุรวิ มองว่า ชีวิตของชาวคลิตี้เสี่ยงอันตรายยิ่งกว่าอะไรทั้งสิ้น “ทุกคนในหมู่บ้านคลิตี้มีสารตะกั่วสูงกว่าค่ามาตรฐานปกติหลายเท่า ค่าเฉลี่ยตะกั่วในเลือดของคนไทยทั่วไปอยู่ที่ 4.92 ไมโครกรัมต่อเดซิลิตรเท่านั้น แต่พวกเราที่สูงกว่า 30 เสียอีก” เขาหยุดหัวเราะขึ้นๆ “เกิดโตที่นี่ ใช้ชีวิตอยู่กับลำห้วยคลิตี้มาเป็น 13-14 ปี เอาสารตะกั่วเข้าร่างไม่รู้เท่าไร โรคภัยที่พวกเราเจอมันไม่มีวันหายขาดไปได้หรอกครับ”

เป็นที่รับรู้กันดีในหมู่บ้านว่าอาการทั่วไปที่เกิดจากพิษสารตะกั่ว นั้น มีตั้งแต่เมื่อยขาตามเนื้อตัว หอบหืด ปวดตา ปวดท้อง และปวดศีรษะเป็นเวลานานโดยไม่มีไข้ เด็กอีกจำนวนไม่น้อยมีอาการผิดปกติทางด้านการพัฒนาการ หลายคนพิการ

ขณะที่หลายรายสิ้นใจตายอย่างลึกลับ ที่น่าเศร้ากว่านั้นแทบทุกชีวิตที่เจ็บป่วยล้มตายโดยไม่ได้รับการวินิจฉัยอย่างถูกต้องจากแพทย์เลยสักคนเดียว

“คิดดู ผ่านมาเป็นสิบๆ ปี เจ็บตายมาตั้งเท่าไร หมอยังไม่วินิจฉัยด้วยซ้ำว่าสาเหตุมาจากโรคพิษจากสารตะกั่ว บางคนไปหาหมอลงได้แค่ยาแก้ปวด ที่โชคดีก็ตายขับพิษตะกั่วมาเกินแล้วค่อยยังชั่วลงบ้าง เดียวนี้เริ่มหันมากินยาสมุนไพรกันแล้ว มะขามป้อม รากเจตน์ กำแพงเจ็ดชั้น น้ำผึ้ง พัก สับให้ละเอียดผสมแล้วชงน้ำร้อน กินเป็นประจำ ตำราว่าถอนพิษได้” เป็นความเชื่อของลุงแก้ว หมอสมุนไพรแห่งคลิตี้ล่าง แถบกว่าหลายรายอาการดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

สุรพงษ์ กองจันทึก ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาศูนย์สุขภาพเด็ก ผู้บุกเบิกพานักข่าวเข้ามาในพื้นที่นำเรื่องของชาวคลิตี้ล่างไปสู่สังคมภายนอก มองสถานการณ์วันนี้ของคลิตี้ว่า 13 ปี แต่ปัญหาคลิตียังไม่จบ ถือว่าเป็นเรื่องน่าเศร้ามาก คดีความที่ฟ้องร้องกันยังไม่ถึงที่สิ้นสุด แม้เหมืองจะปิดตัวลงแล้ว แต่ลำห้วยยังมีสารตะกั่วสะสมมานานหลายสิบปีนับเป็นหมื่นๆ กิโลกรัมอยู่ในน้ำเหมือนเดิม ไม่มีมาตรการฟื้นฟูใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งยังไม่สามารถปล่อยให้ธรรมชาติฟื้นฟูได้ด้วย ด้านสุขภาพชาวบ้านมีแต่จะทรุดลงเรื่อยๆ แต่ก็ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาตรวจสอบให้การรักษา

“เรื่องที่ไม่น่าเชื่อกว่านั้นคือ มีข่าวลือสุดว่า นายทุนเจ้าเดิมกำลังคืนเงินให้เปิดเหมืองใหม่อีกรอบ ดูลิชของเก่ายังไม่ได้รับการฟื้นฟู นี่จะเอาใหม่อีกแล้ว ทุกวันนี้ชาว

บ้านแทบจะอยู่กันไม่ได้แล้ว ชีวิตยากลำบากมาก จิตใจก็แปรปรวน ต้องเจอภาวะบิบนั่นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ป่วยก็ป่วย น้ำในลำห้วยก็ใช้ไม่ได้ แถมยังต้องซื้อกินอีก นำไปสู่การดิ้นรนมากขึ้น เริ่มเป็นหนี้ เวลาเดินทางไปชุมนุมก็น้อยลง สภาพแวดล้อมของหมู่บ้านคลิตี้ล่างในวันนี้ไม่เหมือนอีกแล้ว”

สุรพงษ์ กล่าวว่า ระยะเวลา 13 ปีที่ผ่านมา สังคมรู้แล้วว่าเกิดอะไรขึ้นกับชาวหมู่บ้านคลิตี้ล่าง ใครกระทำและถูกกระทำ หากมองในแง่ดีแล้ว พบว่ามีความคืบหน้าพอสมควร ผลการตัดสินใจของศาลก็มีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีต่อชาวบ้าน ปัญหาคลิตี้ได้สร้างมาตรฐานใหม่ๆ หลายเรื่องให้แก่สังคมไทย การฟื้นฟูลำห้วยไม่ใช่เรื่องใหม่ ทั้งโลกเขาก็ทำกัน ไม่ยาก ทุกวันนี้เทคโนโลยีก้าวไปไกลมาก มีวิธีการเยอะแยะที่จะทำให้ลำห้วยใสสะอาดเหมือนเดิม งบประมาณก็เข้าใจว่าไม่กัสิบล้านก็ทำได้ ไม่ใช่ปัญหา ปัญหาคือเราจะทำหรือไม่ แค่นั้นเอง

.....

ถ้ารอยังคงเหม่อมองไปยังลำห้วยคลิตี้ที่ใสแจ๋ว เขาหล่นประโยคสั้นๆ ว่า

“เด็กๆ ที่เห็นกระโดดน้ำดำผุดดำว่ายอยู่นี้ หลายคนเริ่มมีอาการปวดเมื่อยตามตัวแล้วนะ ไม่รู้ว่าอีกสิบยี่สิบปีข้างหน้า รุ่นลูก รุ่นหลาน เราจะเป็นอย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะต้องเสี่ยงอันตรายแบบนี้อีกนานแค่ไหน นักภาพอนาคตไม่ออกจริงๆ เพราะมันมืดดำไปหมด”

ประโยคทิ้งท้ายของหนุ่มคลิตี้รายนี้เศร้าจับใจเหลือเกิน!!! ○